

Motion till riksdagen
2013/14:N295

av Isak From m.fl. (S)

Helhetsgrepp om gruvnäringen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av ett helhetsgrepp om gruvnäringen som innefattar berörda kommuners förutsättningar att hantera de väldiga möjligheter, men också tuffa utmaningar, som gruvetableringar medför.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av bostadsbyggande i glesbygd.¹
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av förändrad lagstiftning för att möjliggöra krav på större deposition hos bergmästaren.

Fel! Okänt namn på

¹ Yrkande 2 hänvisat till CU.

Motivering

Under en period har vi upplevt en högkonjunktur inom gruvnäringen som är exceptionell och som lett till ökade investeringar och öppnandet av både nya och gamla gruvor. Under det senaste året har dock världsmarknadspriserna på vissa mineraler vänt ner och konjunkturen mattats något. Men det sker från en mycket hög nivå, och den allmänna uppfattningen både i och utanför branschen är att expansionen globalt och därmed också i Sverige kommer att fortsätta och under överblickbar tid ge Sverige goda möjligheter till ökad export, ökade intäkter och nya företag och jobb. Det sistnämnda i kommuner och regioner som traditionellt har haft problem med utflyttning. Detta i en tid då övrig industriproduktion haft svåra år.

För att möjliggöra fortsatt expansion i mineralindustrin krävs en rad åtgärder. Utbyggnad av infrastruktur i form av väg och järnväg, fler bostäder samt kortare och sammanhållna ledtider för provning av tillstånd, mer utbildning och förbättrade forskningsresurser – för att nämna några av de områden där insatser behöver göras.

Men det räcker inte med att enbart ägna uppmärksamhet åt enskilda områden. För att Sverige ska kunna tillgodogöra sig utvecklingen i gruvnäringen krävs ett helhetsgrepp, som också innefattar berörda kommuners förutsättningar att hantera de väldiga möjligheter, men också tuffa utmaningar, som detta innebär. Många av de berörda kommunerna är förhållandevis små om man ser till invånarantal och skatteunderlag. Ansvaret för att hantera expansionen ligger på dessa kommuner, men eftersom gruvnäringens utveckling är en nationell angelägenhet krävs nationella insatser från regering, riksdag och berörda myndigheter.

Gruv- och mineralnäringen är en väldigt viktig del i Sveriges export. Sveriges basnäringar har traditionellt sett haft väldigt stor acceptans i hela landet just för att de har genererat jobb och tillväxt. I dag är det många svårigheter för små kommuner som har det väldigt knepigt och lyfter på varje sten för att om möjligt klara sin situation.

Uttrycket ”gruvsamhällen” hör till det förgångna. Nu och i framtiden så handlar det om hållbara samhällen. Oavsett om det finns verksamheter som utvinnet metall, mineraler eller någon annan naturresurs så ska samhällen vara hållbara. Det vill säga ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbara.

Det är rimligt att staten ser över behovet av resurser till förändring i de små samhällena och kommunerna. Vägar, bostadsbyggande m.m. blir en stor apparat för små och fattiga kommuner. Det går inte ensidigt att begära att nya små aktörer, så kallade juniorbolag, ska bygga ny samhällsviktig infrastruktur. Alla måste hjälpas åt för att skapa ett hållbart samhälle.

Det är väl känt att det råder bostadsbrist i många av landets kommuner – i expansiva Malmfälten råder akut brist. Men även flera av de mindre kommunerna i Västerbotten lider av bostadsbrist, som till viss del är orsakad av uppgången i gruvnäringen. Det är därför centralt att regeringen ser över behovet av en nationell bostadspolitik för nybyggnation i glesbygd.

Fel! Okänt namn på

En mängd olika aktörer, både seriösa och rena lycksökare, letar sig till Sverige för att ta del av våra mineraltillgångar. Det är bra att intresset är stort, men för att bevilja tillstånd måste det finnas kapital i företaget, eller försäkringslösningar, för att klara ekonomiska svackor och olyckor som annars riskerar att ge oöverskådliga miljökonsekvenser.

Acceptansen för gruvnäringen har i Sverige varit hög och det är viktigt att den fortsätter vara det. Det finns i dag exempel på när mineralprospekteringsföretag misskött sig. Ett sådant exempel är Blackstone Nickel Minerals agerande i Vindelfjällens naturreservat.

Rennäringsföretagaren Tobias Jonsson i Grans sameby hotades av konkurs därför att företaget Blackstone Nickel Minerals hade försvunnit. Tobias Jonsson har blivit tilldömd ett skadestånd på drygt 800 000 kronor som intrångsersättning för att Blackstone hade undersökningstillstånd inom Vindelfjällens naturreservat. Nu har Blackstone Nickel AB försvunnit. Renägaren står utan ersättning, och bergmästaren konstaterar att detta inte är statens ansvar. Hela frågan andas fel. Lagstiftningen i dag säger att man måste avlägga en disposition hos bergmästaren på 50 000 kronor. Sedan kan man orsaka skador för enskilda för hur stora summor som helst. Det kan vara skogsägare, jordbrukare, kommuner eller rennäringsföretagare som drabbas, medan mineralprospekteringsföretaget i vissa fall smiter undan.

Det är oerhört allvarligt om detta får fortgå. Det drabbar hela branschen. Hela branschen får en svart stämpel på sig. Det blir inte lättare för nästa prospekteringsföretag att förhandla med en sameby om ett företag har betett sig illa.

Här behövs en förändrad lagstiftning så att man måste lägga en större deposition hos bergmästaren. Det är av central vikt att rennäringsföretag eller markägare kan känna sig trygga med att de faktiskt kommer att få ersättning för de intrång som de har blivit tilldömda ersättning för. Gruvbrytning måste så långt det är möjligt vara ett vinna-vinna-projekt för alla inblandade parter. Befolkningen och kommunerna, men även andra näringar, måste se ett mer värde för att utvinna mineraler. Befolkningen måste känna att gruvnäringen ger mer än den tar.

Stockholm den 30 september 2013

Isak From (S)

Katarina Köhler (S)

Sven-Erik Bucht (S)

Maria Stenberg (S)

Tomas Nilsson (S)